

سناریوی احتمالی واگرایی قومی کرد در تضعیف امنیت اجتماعی استان کردستان

سید عیسی رحیم زاده*

حسین ظفری**

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۱۱/۱۵

تاریخ تأیید مقاله: ۱۳۹۷/۰۳/۰۲

چکیده

سناریونویسی یکی از روش‌های آینده‌پژوهی است و سناریوها توصیف‌هایی قصه‌گونه از رویدادهای ممکن و چندگانه هستند که احتمال وقوع آنها در آینده وجود دارد. سناریو آمیزه‌ای از پیش‌بینی‌های تخیلی و درعین‌حال واقع‌گرایانه از رویدادهای احتمالی آینده است. در هر پروژه سناریوسازی، معمولاً یک سبد از سناریوها ساخته و پرداخته می‌شود؛ سپس میانگین سناریوها به‌عنوان محتمل‌ترین آینده در نظر گرفته می‌شود. سناریونویسی، نسبت به سایر روشها متفاوت است. تولید سناریو با بهره‌گیری از سایر روش‌های آینده‌پژوهی امکان‌پذیر است. به‌عبارت دیگر سناریوها راهی برای جمع‌آوری نتایج تحقیقات آینده‌پژوهی است. در بسیاری از موارد هدف اصلی پروژه آینده‌پژوهی طراحی چند سناریو به‌منظور تحقق آینده‌ای مطلوب است. به‌همین منظور در این پژوهش نیز که با هدف بررسی سناریوی احتمالی واگرایی قومی کرد در تضعیف امنیت اجتماعی استان کردستان مطرح شده است، موضوع در جامعه آماری ۱۰ نفر از کارشناسان و استادان دانشگاه و صاحب‌نظران به روش مصاحبه نیمه‌سازمان‌یافته به‌طریق نمونه‌گیری هدفمند اجرا و در نهایت اطلاعات جمع‌آوری‌شده شناسه‌گذاری شد. سپس با استفاده از فراوانی آماری، سناریوهای محتمل در واگرایی قومی بررسی شد که سناریوهای "واگرایی فکری و ذهنی از طریق جنگ رسانه‌ای با فراوانی ۶ و تقویت گروه‌های کردی اپوزسیون به‌منظور آشوب با فراوانی ۳ و فروپاشی از داخل با فراوانی ۲ سناریوهای دارای بیشترین فراوانی بود که از بین مصاحبه‌های کارشناسان احصا شد.

کلیدواژه‌ها: امنیت اجتماعی، آینده‌پژوهی، سناریو، واگرایی قومی.

* دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت بحران

** استادیار دانشگاه جامع امام حسین(ع)

مقدمه

پدیده قومی‌شدن و کم‌وکیف نیروهای هم‌گراساز و واگراساز و تحلیل تاریخی این نیروها و شکل‌گیری هویت‌ها و خرده‌فرهنگ‌های مادون هویت ملی در دوره معاصر اهمیتی مضاعف یافته است. عواملی همچون تقسیمات سرزمینی مبتنی بر حکومت ملی، نابرابری‌ها یا به عبارتی انطباق جغرافیای محرومیت بر جغرافیای قومیت، ایدئولوژی‌ها و استعمار و امروزه مداخله خارجی و یا استفاده از ابزار ژئوپلیتیک قومیت، نقش مهمی در قومی‌شدن جوامع داشته است. در این فرایند، قومی‌شدن را می‌توان فرایندی دانست که طی آن پیوند میان سرزمین ملی و فرهنگ ملی تضعیف می‌شود و امکان حفظ همگرایی یک ملت در معرض خطر قرار می‌گیرد (احمدی‌پور و همکاران، ۱۳۸۹: ۳۵). ایران به علت موقعیت جغرافیایی، دست‌کم از سه‌هزار سال پیش تاکنون مورد تهاجم اقوام ایرانی، عرب، ترک و مغول قرار گرفته و موجب تنوع فرهنگی و قومی در این عرصه سرزمینی شده است. با بررسی گروه‌های قومی در ایران می‌توان به این موقعیت دست یافت که دو عنصر فرهنگی یعنی زبان و مذهب بیش از دیگر عناصر در تعیین هویت قومی دخالت دارد. ایران در مقوله زبانی و قومی با ۲۴ درصد همانندی در رتبه شانزدهم همانندی در سطح جهانی است (پورسعید، ۱۳۸۶: ۳۶). صرف‌نظر از ایران، شاید فقط می‌توان کشور هند، پاکستان و افغانستان در آسیا و اسپانیا در اروپا را از چنین تنوعی برخوردار دانست (ابوطالبی، ۱۳۷۸: ۱۳۴)؛ لذا در کشورهایی که دارای چنین تنوع فرهنگی هستند عوامل واگراساز و همگراساز بسیار است و مسئولین و متولیان امر در این زمینه باید همیشه هوشیاری مضاعفی داشته باشند.

در این پژوهش به سناریوی احتمالی واگرایی قومی کرد در تضعیف امنیت اجتماعی استان کردستان پرداخته خواهد شد و با لحاظ‌کردن این موضوع که تا به حال پژوهش مناسبی در این زمینه صورت نگرفته، انتظار می‌رود این مقاله در نوع خود کاری بدیع و از جمله نوآوری‌های علمی باشد.

ادبیات قومیت‌گرایی

ایران جزء کشورهایی است که اقوام مختلف ساکن در آن، بومی این سرزمین بوده و

در ادوار مختلف تاریخی به ایران دلبستگی و تعلق خاطر نشان داده‌اند. کشورهای دارای تنوعات قومی و مذهبی اگر با مدیریتی مبتنی بر عقلانیت، و ملحوظ داشتن حقوق اقوام مختلف به سیاستگذاری و برنامه‌ریزی اجرایی کارآمد در حوزه مدیریت تنوعات اجتماعی اقدام کنند و مردم با افزایش سواد سیاسی و افزایش آگاهی و بصیرت نقش گسترده استکبار جهانی را برای ایجاد واگرایی بدانند، زمینه‌های فراهم‌شده همگرایی و انسجام ملی در کشور محقق خواهد شد. از جمله مناطقی که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل خاطره تاریخی استبداد و ستم دوران حکومت پهلوی و سپس تحریکات و مداخلات مستقیم گروهک‌های عمدتاً مارکسیستی و ضد انقلاب، احساسات ناسیونالیستی و منازعات قومی در آن، قطبی و حاد شد، استان کردستان است.

هم‌اکنون بحران قومی و خاص‌گرایی قومی یکی از بحران‌های مهم در غرب آسیا است. در واقع اختلافات قومی و مذهبی از جمله تهدیدهای غیر نظامی است که تمامیت ارضی و حتی مشروعیت رژیم‌ها را در معرض تهدید قرار می‌دهد (عزتی و سیلوه، ۱۳۸۹). از جمله موضوعاتی که در ایران به‌عنوان یک جامعه چند قومی در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر به لحاظ نظری و تجربی کمتر مورد توجه بوده، فاصله اجتماعی یا شکاف‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بین گروه‌های جمعیتی و قومی مستقر در یک محدوده سیاسی جغرافیایی است (غفاری و زرین کاویانی، ۱۳۸۹).

درواقع ایران اسلامی جزء ناهمگن‌ترین کشورها از نظر قومی و زبانی است. از قرن‌ها پیش این نکته ظرافت خاصی دارد که گروه‌های قومی و زبانی که در چهارچوب مرزهای جغرافیایی ایران کنونی به‌سر می‌برند عناصر بالندگی فرهنگی و پویایی فرهنگی و سیاسی محسوب شده‌اند (عزتی و احمدی سیلوه، ۱۳۸۹).

در بین اقوام ایرانی، کردها دارای بیشترین پراکندگی جمعیتی هستند (کریمی‌پور و همکاران، ۱۳۸۸) و حدود نه‌درصد از کل جمعیت ایران اسلامی را به خود اختصاص داده و عمدتاً در استان‌های کردستان، کرمانشاه و ایلام ساکن هستند. تعدادی از آنها نیز در آذربایجان غربی، شمال خراسان، تهران، همدان، گیلان، قزوین و گلستان زندگی می‌کنند (افضلی و همکاران، ۱۳۹۲).

باتوجه به تنوع قومی، زبانی و مذهبی در ایران، گسترش مشارکت سیاسی و گردش قدرت در بین نخبگان، مسئله‌ای حیاتی برای پویایی جامعه و دولت جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌آید. نبود گسترش قدرت در میان نخبگان و به حاشیه‌رانده شدن آنها، موجب ایجاد حس بیگانگی با نظام شده و وحدت ملی را به مخاطره افکنده است. در این رابطه «تد رابرت گرد» معتقد است کسانی که آرزومند دستیابی به جایگاه نخبگان هستند تمایل زیادی برای کسب قدرت سیاسی دارند و اگر مانعی بر سر راه دسترسی آنها به این جایگاه یعنی اقتدار سیاسی مرکزی ایجاد شود خشمگین می‌شوند و شورش می‌کنند. وی معتقد است فقدان چرخش نخبگان بسیاری از آنها را در استفاده از استعدادهای خود با کسب پاداش‌های مناسب در ازای آن باز می‌دارد و اگر آنها روزنه دیگری برای استعدادهای خود نیابند دست به شورش می‌زنند. علاوه بر موارد مذکور گروه‌های قومی متناظر در کشورهای همجوار از جمله کردها در عراق و سوریه می‌تواند به‌عنوان کانون‌های ایجاد تنش و بحران مطرح باشد (پورقوشچی و نادری، ۱۳۹۳).

واگرایی قومی مسئله‌ای اجتماعی است که اگر هوشمندانه با آن برخورد نشود می‌تواند ناخواسته باعث عدم رشد و توسعه‌نیافتگی جامعه شود و در درازمدت به‌صورت غیرآشکار، امنیت، انسجام ملی، تمامیت ارضی و یکپارچگی ملتی را در معرض تهدید قرار دهد. واگرایی قومی در استان کردستان به‌عنوان یکی از استانهای غربی کشور که از ترکیب قومیت‌های مختلفی تشکیل شده و مسائل اجتماعی عدیده‌ای دارد، مورد توجه است.

معاندین نظام همواره بعد از انقلاب اسلامی در استان کردستان، سعی در علم کردن بحث قومیت داشته و آن را وسیله‌ای قرار داده تا بتوانند با استفاده از آن مردم را در مقابل نظام قرار دهند. دشمنان اسلام و انقلاب یک‌بار به‌بهانه تبعیضات قومی و بار دیگر با استفاده از ترفند تبعیضات مذهبی سعی در ایجاد تشویش اذهان عمومی کرده و در ۴۰ سال بعد از انقلاب نافرمانی‌های مدنی در استان کردستان و مرکز آن (سنندج) راه انداخته‌اند و هر بار هزینه‌ای گزاف برای نظام تراشیده‌اند. در ایران اسلامی بحث قومیت یکی از فرصت‌ها و بسترهایی است که به‌خوبی در هشت سال دفاع مقدس توانست خود را به اثبات برساند و تقدیم هزاران شهید و جانباز توسط قومیت‌های مختلف ترک و کرد

و لر و بلوچ و ترکمن، دال بر همین مدعاست؛ اما اگر چشم بینا و بصیر دوست‌داران انقلاب یک لحظه غافل شود، دشمنان و معاندین با لطایف‌الحیلی، و با استفاده از موضوع قومیت، فرصت‌ها را به تهدید تبدیل کرده و امنیت نظام را به‌خطر می‌اندازند. پس باین‌وجود و باتوجه‌به سابقه تاریخی چندین‌ساله، همیشه مسئولین سیاسی امنیتی دغدغه واگرایی قوم کرد را داشته و فرمانده محترم سپاه بیت‌المقدس کردستان نیز در طرح‌ها و برنامه‌های خود همیشه سعی در رفع این نقیصه و همگرا کردن آحاد مردم استان و همسو کردن آنان را نسبت به نظام دارد؛ لذا از آنجا که موضوع سناریوی واگرایی قومی کرد همیشه از سوی معاندین متصور است، این پژوهش در نظر دارد که به روش علمی، بررسی کند که سناریوهای احتمالی دشمنان درخصوص واگرایی قوم کرد در استان کردستان تا چه اندازه می‌تواند در تضعیف امنیت سیاسی تأثیرگذار باشد.

امروزه منسجم‌ترین حکومت‌ها آنهایی هستند که از اشتراکات و تمایلات خود آگاهی عمیق دارند. اقوام و شهروندان هر کشوری، بازیگران واقعی و جان‌دهندگان به کالبد حکومت‌ها هستند؛ لذا شناخت حلقه‌های پیونددهنده قومیت‌ها و حکومت‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. فاصله اجتماعی یا شکاف‌های سیاسی - اجتماعی و فرهنگی بین گروه‌های جمعیتی و قومی ساکن در ایران اسلامی به‌عنوان کشوری چندقومیتی در مقایسه با سایر کشورها از دید نظری و تجربی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. وجود فاصله اجتماعی گسترده و احساس دوری بین اقوام ایرانی، می‌تواند به شکل‌گیری تضادهای قومی و در سطح بالاتر شکاف‌های قومی منجر شود؛ لذا این امر می‌تواند اقتدار ملی و هویت جمعی عام ایرانی را در سطوح داخلی و خارجی تضعیف و متزلزل کند. شکاف‌های اجتماعی و فاصله‌های قومی، ساخت قطعی را به‌همراه خواهد داشت. در چنین وضعیتی شاهد تضاد و تعارضات و ائتلاف توان اقوام به‌جای همفکری، همدلی و همیاری خواهیم بود (غفاری و زرین کاویانی، ۱۳۸۹).

از طرفی مرزهای استان‌های کردنشین، از نظر امنیتی حساسترین مرزهای جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌رود؛ زیرا همیشه دخالت نیروهای بین‌المللی در این مرزها به‌وضوح دیده شده است (پیشگاهی فرد، ۱۳۸۸: ۶۸). درواقع کشورها و به‌خصوص ایران

همواره از کردها به‌منظور اعمال فشار برای دستیابی به خواست‌های خود سود برده‌اند؛ اما بنابه‌دلایلی مانند درصد نسبتاً کم کردها در ایران، تمرکز آنها در حاشیه مرز، پیوندهای نژادی و تاریخی با ایران و عدم تجانس شدید قومی با سایر کشورها (ترکیه، سوریه، عراق) این منطقه همیشه دستخوش ساخته و پرداخته سناریوهای متعددی بوده که بتوان از کردها علیه حکومت مرکزی استفاده کرد؛ لذا در صورت پرداختن علمی به این موضوع می‌توان از قبل طرحها و برنامه‌های دشمن را در زمینه واگراسازی قوم کرد در کردستان ایران ناکام گذاشت، در غیر این صورت همیشه باید منتظر حادثه و بحران بود (کریمی‌پور، ۱۳۷۹: ۳۹).

آینده‌پژوهی

مطالعه آینده، آینده‌نگری یا آینده‌پژوهی، فلسفه، علم، هنر و عمل و تشکیل آینده‌های محتمل، ممکن و ارجح و جهان‌بینی و اسطوره‌های زیربنایی آن است (Mc Hale, 1975). مطالعات آینده در جستجوی آن است تا بفهمد چه چیزی ادامه می‌یابد، چه چیزی احتمالاً تغییر می‌کند و چه چیزی تازه است، بنابراین بخشی از علم در جستجوی درک قاعده‌مند است و بر الگویی از حال و گذشته مبتنی است و احتمال وقوع و روندهای آینده را بررسی می‌کند. آینده‌پژوهی موضوعی میان‌رشته‌ای است که تغییرات دیروز و امروز را مطالعه می‌کند و راهبردها و نظرات افراد عادی و حرفه‌ای را در مورد آینده تحلیل می‌کند. این موضوع دربرگیرنده منابع، الگوها و عامل تغییرات و ثبات است و تلاش دارد تا آینده‌نگری را ایجاد و نقشه‌ای برای آینده‌های ممکن ترسیم کند.

انواع روش‌های آینده‌پژوهی

باوجود اینکه پیش‌بینی - تلاش برای پیش‌بینی حالات آینده از رویه‌های کنونی - روشی رایج است، سناریوهای حرفه‌ای اغلب بر نگاه به گذشته اتکا دارد. به این معنا که می‌خواهد بفهمند چه تغییراتی در زمان حال لازم است تا بتوان به حالت مورد انتظار جایگزین در آینده رسید. آینده‌پژوهان از روش‌های پیش‌بینی متفاوتی استفاده می‌کنند به طوری که مک‌هال (۱۹۷۵) ۱۷ روش و ناگل و ولینگتون (۲۰۰۰) برای آینده‌نگری ملی شش روش و گری بیچ نسبت به ارائه ۱۴ روش اقدام کرده‌اند (نوبخت، ۱۳۸۸).

۱. تحلیل لایه‌ای علی
۲. بررسی دقیق محیط
۳. روش سناریو
۴. روش دلفی
۵. تاریخ آینده
۶. پایش
۷. تحلیل شبکه اجتماعی
۸. تحلیل رویه و...

طراحی سناریو

طراحی سناریو یا تحلیل سناریو روشی برای برنامه‌ریزی راهبردی است که برخی سازمان‌ها در تدوین برنامه‌های درازمدت از آن استفاده می‌کنند. این روش شکل سازگاریافته و تعمیم‌داده‌شده روش کلاسیک در اطلاعات عملیات نظامی است. در روش ابتدایی گروهی از تحلیلگران بازی‌هایی را برای سیاستگذاران شبیه‌سازی می‌کردند. برنامه‌ریزی سناریو اگر تفکر سیستم‌ها را در بر گیرد، نتیجه فوق‌العاده‌ای خواهد داشت زیرا نشان می‌دهد عوامل زیادی ممکن است به روش‌های مختلف ترکیب شود و آینده‌های غافلگیرکننده بسازد. این روش هم‌چنین می‌تواند عواملی مانند بینش‌های جدید درباره آینده، تغییرات شدید در ارزش‌ها، مقررات یا اختراعات بی‌سابقه را در خود جای دهد. اگر تفکر سیستم‌ها در ارتباط با برنامه‌ریزی سناریو استفاده شود به سناریوهای منطقی منجر خواهد شد، زیرا رابطه علی بین عوامل را نشان می‌دهد. در این حالت‌ها هنگامی که طراحی سناریو با روش تفکر سیستم تلفیق می‌شود به آن "پویایی ساختاری" می‌گویند.

جامعه آماری و تجزیه و تحلیل

در این پژوهش از جامعه آماری نخبگان و استادان دانشگاه و کارشناسان تعداد ۱۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری به‌روش غیراحتمالی هدفمند انتخاب شدند. پس از طراحی فرم مصاحبه، ارتباط‌گیری و مصاحبه انجام شد که در ادامه به آن اشاره می‌شود. هم‌چنین

به‌منظور استخراج مفاهیم کلیدی مصاحبه‌ها، شناسه‌گذاری صورت گرفت که (POENT) P به مفهوم نکته، C, B, A, ... به مفهوم شخص و شماره‌های ۱ و ۲ و ۳ و... به مفهوم نکات شماره ۱ و ۲ و ۳ و... است.

جدول ۱: مصاحبه با فرد A

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	به نظر من واگرایی جزئی که ممکن است در بعضی از افراد وجود داشته باشد و بعضی از عوامل ممکن است در آینده تشدیدکننده آن باشد. این عوامل: نوع عملکرد مسئولین بالادست مسئولین غیربومی استان، عدم به‌کارگیری افراد بومی در پستهای دولتی استان، ارزش قائل‌نشدن برای آداب و رسوم مردم کرد از جانب مسئولین غیر بومی، تبلیغات دشمن در فضای مجازی	PA1 - عملکرد نادرست مسئولین بالادست افراد غیر بومی PA2 - عدم به‌کارگیری افراد بومی در پستهای مسئولیتی PA3 - ارزش قائل‌نشدن برای آداب و رسوم و سنن مردم از سوی مسئولین غیربومی PA4 - تبلیغات رسانه‌ای دشمن
بازیرگان تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد	به نظر من ایران خود بازیرگ اصلی است به‌جهت کنترل و یا تشدید واگرایی با استفاده از عملکرد خود در قبال اقوام. بازیرگان دیگر برون‌مرزی عبارتند از: امریکا، رژیم صهیونیستی و عربستان که به‌دنبال شکاف بین قوم کرد در ایران هستند. گروهک‌های ضد انقلاب کردی با رسانه‌های در اختیار خود به این موضوع دامن می‌زنند.	PA5 - ایران با عملکرد خوب و بد خود می‌تواند آتش این واگرایی را کم و زیاد کند. PA6 - امریکا، رژیم صهیونیستی و عربستان PA7 - گروهک‌های ضد انقلاب
عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی	عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی، فعالان سیاسی معاند آن‌سوی مرزها در کردستان عراق هستند؛ اما فعالیت همین فعالان را مسئولین جمهوری اسلامی با عملکرد خود در قبال خواسته‌های به‌حق مردم می‌توانند خنثی نمایند. مردم کردستان تمایلی به واگرایی ندارند اما عملکرد مسئولین و تبلیغات دشمنان مردم را واگرا نشان می‌دهد در غیر این‌صورت به خیابان آمدن مردم کرد برای مطالبه خواسته‌های خود در چارچوب قانون است.	PA8 - فعالان سیاسی آن‌سوی مرزها از قبیل گروهک‌ها هستند.
سناریوی احتمالی پیش‌رو برای واگرایی	در استان کردستان واگرایی از طریق جنگ سخت اتفاق نخواهد افتاد اما به‌نظر من دشمن با استفاده از قدرت نرم خود و عملیات روانی از طریق رسانه‌ها و فضای مجازی موجبات واگرایی فکری و ذهنی را در مردم ایجاد خواهد کرد؛ زیرا دشمن به‌شدت در این زمینه مشغول است و هزینه می‌کند.	PA9 - واگرایی فکری و ذهنی مردم از طریق جنگ رسانه‌ای و فضای مجازی با بهانه‌کردن عملکرد نظام و دولت در قبال خواسته‌های مردم منطقه

ادامه جدول ۱: مصاحبه با فرد A

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم پیشنهاد برای پیشگیری از	به منظور کنترل وضعیت، لازم است که مسئولان نظام، تبعیض در خصوص قوم کرد را کنار بگذارند، از نیروی بومی توانمند در رده‌های بالای مسئولیتی استفاده کنند، به علمای اهل سنت رسیدگی شود، از نظر معیشتی همانند علمای اهل تشیع به آنان نیز رسیدگی گردد، زیرا علما و ذی‌نفوذان می‌توانند از واگرایی مردم با بصیرت‌افزایی نقش داشته باشند اما ابتدا باید به آنان هویت داد.	PA10 - کنار گذاشتن تبعیض توسط مسئولین PA11 - استفاده از نیروهای توانمند بومی در اداره و مسئولیت‌های رده بالا PA12 - رسیدگی جدی به علمای اهل سنت از نظر معیشتی و هویتی

جدول ۲: مصاحبه با فرد B

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	باتوجه به حضور ۲۵ ساله بنده در این استان، به نظر می‌رسد که واگرایی عمومی در بین مردم نسبت به نظام وجود ندارد اما واگرایی جزئی هم اگر باشد ناشی از نوع عملکرد مسئولین و افراد غیر بومی در کردستان و نوع برخوردی که با مردم دارند موجبات بدبینی از نظام را در اذهان فراهم می‌آورد - عدم بکارگیری افراد بومی و اهل سنت در پستهای دولتی - ارزش قائل نشدن برای آداب و رسوم مردم منطقه رسوم مردم کرد از سوی مسئولین غیر بومی - تبلیغات دشمن در فضای مجازی	PB1 - واگرایی نیست و اگر هم باشد در حد جزئی است PB2 - عملکرد مسئولین و افراد غیر بومی PB3 - عدم بکارگیری افراد بومی در پستهای مسئولیتی PB4 - ارزش قائل نشدن برای فرهنگ و آداب و رسوم مردم منطقه PB5 - تبلیغات سوء دشمن در فضای مجازی مبنی بر ناکارآمدی دولت در استان کردستان
بازیگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد	بازیگران اصلی این میدان امریکا، رژیم صهیونیستی و عربستان هستند - مسئولین کشوری و استانی با عملکرد نامطلوب خود آب را در آسیاب دشمن می‌ریزند و بهانه به دست کشورهای معاند می‌دهند و آنان با استفاده از ضعف‌های موجود و با استفاده از رسانه‌ای که در اختیار دارند با جنگ روانی این عوامل را پررنگ می‌کنند. - گروهک‌های ضد انقلاب از قبیل پژاک، دمکرات و تکفیری‌ها از دیگر بازیگران هستند.	PB6 - امریکا، رژیم صهیونیستی و عربستان و بعضی از کشورهای عربی منطقه PB7 - عملکرد نامناسب مسئولین دولتی PB8 - گروهک‌های معاند و ضد انقلاب
تأثیرگذار بر عوامل محیطی	به نظر من از جمله عوامل تأثیرگذار محیطی واگرایی، که اگر قرار است اتفاق بیافتد الگوگرفتن مردم تاحدودی از کردستان عراق - البته اگر در تشکیل کردستان مستقل موفق شوند - و جنگ روانی رسانه‌های گروهک‌های معاند است.	PB9 - استقلال کردستان عراق PB10 - گروهک‌های ضد انقلاب معاند و رسانه‌های در اختیار آنها

ادامه جدول ۲: مصاحبه با فرد B

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
تأثیرگذار بر واگرایی عوامل محیطی	به نظرم برای جلوگیری از ایجاد واگرایی در آینده لازم است که نیروهای بومی و نخبگان در پستهای دولتی بکارگیری شوند، رسیدگی به رشد اقتصادی منطقه و کاهش بیکاری، اعطای آزادی به مردم برای برگزاری مراسمات فرهنگی بومی و آداب و رسوم خودشان، تقویت مراکز فرهنگی استان به‌منظور برقراری ارتباط بیشتر با علمای اهل سنت، پخش برنامه مطابق با آداب و سنن مردم از صدا و سیما کردستان	PB11 - بکارگیری نخبگان و نیروهای توانمند بومی در پستهای مدیریتی استان و بالاتر PB12 - رشد اقتصادی و رفع بیکاری PB13 - آزادی در برگزاری مراسمات و آیین‌های بومی مردم توسط خودشان PB14 - پخش برنامه از صدا و سیما کردستان مطابق با فرهنگ منطقه PB15 - تقویت مراکز فرهنگی استان به‌منظور ارتباط‌گیری با علمای اهل سنت

جدول ۳: مصاحبه با فرد C

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	با توجه به سابقه کاری بنده در بررسی پرونده‌های متعدد جوانان و دانشجویان اینگونه برمی‌آید که در این استان عوامل واگرایی می‌تواند چند چیز باشد: بدبینی مردم به‌ویژه قشر تحصیل کرده و جوانان از عدم به‌کارگیری نیروهای بومی اهل سنت در پستهای مدیریتی استان و یا حتی استاندار چون آنهایی که من با آنان برخورد داشته‌ام بدون استثنا از این موضوع شکایت داشته‌اند. وجود گروهک‌های معاند مانند پژاک، دمکرات و... در این منطقه و تبلیغات آنها و احساس وابستگی مردم به آنها، همجواری با کردستان عراق و ارتباط تنگاتنگ با آنها و مقایسه خود با آنها باعث شده که روحیه جدایی‌طلبی در این استان بیشتر شود، عدم توسعه‌یافتگی استان و شیوع بیکاری در این استان باعث شده که مردم دچار مشکلات معیشتی شوند و بیشتر مردم به قاچاق و ارتباط با کردستان عراق روی آورده‌اند، استفاده گسترده از ماهواره و وجود برنامه‌های متعدد به زبان کردی که بیشتر تبلیغ واگرایی دارد و نداشتن برنامه جایگزین توسط صدا و سیما، علمای اهل سنت چون هیچ وابستگی مالی و یا علمی با دولت ایران ندارند و از طرف گروه‌های واگرا بعضاً به آنها رسیدگی می‌شود و تبدیل به یک عامل تبلیغ واگرایی در بین عامه مردم شده‌اند.	PC1- عدم به‌کارگیری نیروهای بومی اهل سنت در پستهای مدیریتی استان و یا حتی استاندار PC2 - وجود گروهک‌های معاند مانند پژاک، دمکرات و... در این منطقه PC3 - عدم توسعه‌یافتگی استان و شیوع بیکاری در این استان PC4 - استفاده گسترده از ماهواره و وجود برنامه‌های متعدد به زبان کردی که بیشتر تبلیغ واگرایی دارد. PC5 - علمای اهل سنت هیچ وابستگی مالی و یا علمی با دولت ایران ندارند.

ادامه جدول ۳: مصاحبه با فرد C

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
بازیرگان و کنشگران تاثیرگذار بر واگرایی قوم کرد	بازیرگان اصلی در این قضیه، دولتهای مستبد و استکباری مثل امریکا و رژیم صهیونیستی و... هستند، گروهکهای معاند نظام مثل دمکرات و پژاک نیز نقش دارند، در بعضی موارد نوع جهتگیری و جبههگیری علمای اهل سنت و شیعه و بعضی بیانات و خطابه‌های آنان باعث جریحه‌دار شدن احساسات ملت کرد می‌شود و علمای اهل سنت نیز در جهت مقابل جهتگیری می‌کنند و این باعث ایجاد شکاف می‌شود.	PC6 - دولتهای مستبد و استکباری مثل امریکا و رژیم صهیونیستی و... هستند. PC7 - گروهکهای معاند نظام نیز مثل دمکرات و پژاک PC8 - جریحه‌دار کردن احساسات مردم توسط خطابه‌های علمای تشیع و جبههگیری علمای اهل سنت
عوامل محطی تاثیرگذار بر واگرایی	خودمختاری کردستان عراق و برگزاری همه‌پرسی در آنجا، وجود رفاه و آزادی بیشتر در آنجا باعث شده تا مردم کردستان ایران خود را با آنها مقایسه نمایند و به اقلیم به‌عنوان یک الگو بنگرند. نوع برخورد دولت عراق و ترکیه با کردهای آن دو کشور اثر مستقیم بر روی رفتار کردهای ایران دارد.	PC9 - خودمختاری کردستان عراق و برگزاری همه‌پرسی در آنجا PC10 - نوع برخورد دولت عراق و ترکیه با کردهای آن دو کشور
پیش رو برای واگرایی سناریوی احتمالی	اگر قرار است سناریویی شکل بگیرد به‌نظر من کمک گرفتن از جریانات فکری، ماهواره به‌عنوان ابزار بزرگ‌نمایی مشکلات معیشتی و تبعیضات مردم در کردستان ایران است.	PC11 - کمک گرفتن از جریانات فکری PC12 - بزرگ‌نمایی مشکلات معیشتی و تبعیضات مردم در کردستان ایران
واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم پیشنهاد برای پیشگیری از	به‌نظر من در استان کردستان برای جلوگیری از واگرایی احتمالی (هر چند به نظر من در بین مردم کردستان و نظام هیچ واگرایی وجود ندارد) اما باید توجه بیشتر به بهبود وضعیت معیشت و وضعیت اقتصادی مردم منطقه کرد. نیروهای اهل سنت وفادار به نظام در پستهای مدیریتی بکارگیری شوند.	PC13 - توجه بیشتر به بهبود وضعیت معیشت و وضعیت اقتصادی مردم منطقه PC14 - بکارگیری نیروهای اهل سنت وفادار به نظام در پستهای مدیریتی

جدول ۴: مصاحبه با فرد D

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	هرچند که عوامل موثر بر واگرایی می‌تواند سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و یا فرهنگی باشد اما در بخش سیاسی می‌توان به عدم تقسیم قدرت در ایران اشاره کرد یعنی قدرت در ایران به قومیت‌ها واگذار نشده است مخصوصاً نخبگان کرد اهل سنت سهمی از قدرت ندارند و گردش نخبگان کرد در کشور محدود است و این خود منشأ تنش است. در بعد اقتصادی در استان‌های مرزی مخصوصاً توسعه اقتصادی وجود ندارد و عدم سرمایه‌گذاری منجر به معضل بیکاری و به‌دنبال آن ایجاد نارضایتی و حس محرومیت اقتصادی و تبعیض شده است. در بعد فرهنگی زبان کردی اجازه فعالیت رسمی ندارد و این به‌نوعی در مردم کردستان احساس محرومیت فرهنگی دست داده است. کردهای سنی در بخش مذهب احساس محرومیت نسبی دارند چون آنها با شیعه‌بودن دین رسمی کشور، خود را در اقلیت می‌بینند و خود را به‌نوعی جدای از کشور می‌دانند اما این احساس در کردهای شیعه نیست.	PD1 - عدم تقسیم قدرت در بین اقوام مخصوصاً نخبگان کرد سنی PD2 - عدم توسعه اقتصادی و سرمایه‌گذاری برای رفع بیکاری PD3 - در بعد فرهنگی زبان کردی اجازه فعالیت رسمی ندارد. PD4 - چون مذهب رسمی کشور تشیع است، سنی‌ها خود بخود احساس جدایی می‌کنند.
بازیگران و کنشگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد	مهمترین بازیگران این عرصه سیاست‌های حکومت مرکزی است - عوامل خارجی به‌عنوان کنشگر ثانویه هستند چون سیاست‌های دولت مرکزی و نوع تعامل با قومیت‌ها می‌تواند شکاف بین حکومت و قوم کرد ایجاد کند. وقتی این شکاف به‌دلیل ناکارآمدی عملکرد دولت ایجاد شود، عوامل خارجی آنجا وارد می‌شود و بهره خود را با تشدید واگرایی می‌برد.	PD5 - مهمترین بازیگران سیاست‌های حکومت مرکزی است. عوامل خارجی، ثانویه و تشدید کننده است.
عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی	رسانه‌های جمعی و فعالیت احزاب کردی می‌تواند مذهب یا زبان کردی را بسیار تقویت کند و خود عامل واگرایی باشد. نوع عملکرد دولت‌های عراق و ترکیه می‌تواند تأثیر مستقیم در افزایش یا کاهش واگرایی در ایران داشته باشد.	PD6 - رسانه‌های جمعی و فعالیت احزاب کردی PD7 - همجواری با کردهای ترکیه و عراق
پیش‌رو برای واگرایی سناریوی احتمالی	به‌نظر من سناریوی احتمالی واگرایی پیش‌رو، تمرکز بر روی ناکارآمدی عملکرد خود دولت در قبال مردم منطقه با اعمال سیاست‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سیاسی نادرست است.	PD8 - ناکارآمدی عملکرد خود دولت در قبال مردم منطقه

ادامه جدول ۴: مصاحبه با فرد D

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم پیشنهاد برای پیشگیری از	اگر گردش نخبگان صورت گیرد وجود مسئولین کرد در قدرت باعث آرام‌تر شدن اعتراضات می‌شود چون نخبگان کرد خود آنها را آرام می‌کنند. دولت‌ها با عملکرد خود حس اعتماد را در مردم منطقه ایجاد نمایند. تقسیم قدرت صورت گیرد - فعالیت زبان کردی در مراکز آموزشی آزاد شود - اجازه ایجاد مسجد اهل سنت در تهران داده شود. - در مناطق مرزی سرمایه‌گذاری شود.	PD9 - گردش نخبگان و بکارگیری آنها در اداره دولت PD10 - اجازه فعالیت زبان کردی PD11 - اجازه احداث مسجد اهل سنت در تهران PD12 - سرمایه‌گذاری در مناطق مرزی

جدول ۵: مصاحبه با فرد E

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	احمد مفتی‌زاده قبل از انقلاب تئوری‌ای مطرح کرد که بعد از انقلاب خود را نشان داد و آن ستم‌های سه‌گانه بود: ۱ - ستم ملی ۲ - ستم طبقاتی ۳ - ستم مذهبی؛ و این یک الگو برای جریانهای واگرا شد و همه اتفاقات خود را در این سه طبقه جای می‌دهند. ستم ملی: یعنی همان انتخاب مذهب رسمی شیعه در کشور که یک نوع ستم ملی مذهبی بود که دیگر مذاهب را در حاشیه قرار داد. نمونه ستم مذهبی، نداشتن مسجد اهل سنت در تهران است. نداشتن درک درستی از اهل سنت توسط خیلی از افراد اهل تشیع و انتظار این است که یک سنی مثل شیعه در مراسمات مذهبی شرکت کند. از جمله دیگر ستم‌های ملی در بعد از انقلاب، هیچ دولتی نبوده که در بدنه عالی خود از کردها استفاده کند چه بسا در درون استان نیز در سپردن مسئولیت به مدیران میانی از دیگر استانها فرد را انتخاب و مأمور می‌کنند و این سپردن مسئولیتهای کلیدی استان به دست نیروهای سرریز شده استان‌های دیگر عامل واگرایی است.	PE1 - بی‌توجهی در سپردن مسئولیت به نخبگان کرد در بدنه دولت PE2 - بی‌توجهی به خواسته‌ها و اعتقادات مذهبی مردم منطقه
بازنگران و کشگران تاثیر گذار بر واگرایی قوم کرد	ارکان نظام یک بازیگر اصلی است که با اعمال و رفتار خود می‌تواند حس واگرایی را در اقوام تقویت یا تضعیف کند. عامل دیگر تشکلهایی هستند که در سنوات اخیر قارچ‌گونه رشد کرده‌اند و فعالیت آنها دچار لجام‌گسیختگی شده است. گروهک‌ها، نخبگان و نمایندگان، روحانیت و علمای اهل سنت که خود بعضی مواقع عامل شکاف قومی هستند.	PE3 - ارکان نظام یک بازیگر اصلی است که با اعمال و رفتار خود می‌تواند حس واگرایی را در اقوام تقویت یا تضعیف کند. PE4 - تشکلهای و فعالیت لجام‌گسیخته آنها PE5 - روحانیت و علمای اهل سنت که خود بعضی مواقع عامل شکاف قومی هستند. PE6 - گروهک‌ها PE7 - نخبگان و نمایندگان

ادامه جدول ۵: مصاحبه با فرد E

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
تأثیرگذار بر واگرایی عوامل محیطی	پیدایش اقلیم کردستان عراق پس از سرنگونی صدام اندیشه دولت مستقل کردی را در اذهان افراد زنده کرد. خوشبختانه مدعیان این تفکر چنان بد عمل کردند که باعث عدم اعتماد به این تفکر شد.	PE8 - پیدایش اقلیم کردستان عراق و تشکیل اندیشه دولت مستقل کردی توسط استکبار
سناریوی احتمالی پیش رو برای واگرایی	در صورت ضعیف‌شدن حکومت مرکزی و واگرایی رخ می‌دهد. اگر شرایط کشور و حکومت مرکزی در اندیشه‌های خارجی ضعیف ارزیابی شود پالس‌های خارجی برای واگرایی ارسال خواهد شد؛ لذا سناریوی اصلی سوارشدن دولت‌های غربی بر اذهان عموم مردم و تحریک آنها خواهد بود. مردم یک آستانه تحمل دارند؛ اگر آستانه تحمل تمام شود و بی‌تفاوتی مسئولین حکومت مرکزی ادامه پیدا کند آستانه تحریک و واگرایی فعال خواهد شد. و جریان واگرایی شیب تندی به خود می‌گیرد. دولت‌های غربی به دنبال فروپاشی از داخل هستند. مردم کردستان اعتمادی به احزاب کردی داخل و خارج ندارند. در کردستان باید در را برای مدیریت بومی استان باز کرد. در سناریوهای احتمالی NGOها نقش هدایت‌گر خواهند داشت. نحوه برخورد ایران با داعش در عراق و سوریه این پیام را داد که اگر تفکر واگرایی مذهبی و قومی بخواهد رخ دهد به شدت برخورد می‌شود.	PE9 - سوارشدن دولت‌های غربی بر اذهان عموم مردم و تحریک آنها PE10 - دولت‌های غربی به دنبال فروپاشی از داخل هستند PE11 - بی‌تفاوتی مسئولین کردی PE12 - عدم استفاده از مدیریت جهادی PE13 - NGOها به‌عنوان هدایت‌گر در واگرایی
پیشنهادات	در کردستان باید زمینه را برای مدیریت بومی استان باز کرد.	PE14 - مدیریت بومی در استان

جدول ۶: مصاحبه با فرد F

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	کردها در ایران متشکل از اهل تشیع و اهل تسنن هستند؛ لذا کردهای اهل تشیع خود را بیشتر ایرانی می‌دانند بعد کرد؛ اما در بین افراد اهل سنت خود را ابتدا کرد می‌دانند و بعد ایرانی و این طرز فکر موجبات واگرایی را تشدید می‌کند. عدم استفاده از نخچگان کرد اهل سنت در پستهای مسئولیت دولتی و تبعیضات اقتصادی از قبیل آمار بالای بیکاری و سرمایه‌گذاری پایین در استان کردستان و عدم شفاف‌سازی دولت برای عدم سرمایه‌گذاری، تبعیض فرهنگی - اجتماعی؛ کردها باور دارند که دولت برای آداب و رسوم و زبان آنان ارزشی قائل نیست.	PF1 - عدم استفاده از نخچگان کرد اهل سنت در پستهای مسئولیت دولتی PF2 - تبعیضات اقتصادی از قبیل آمار بالای بیکاری و سرمایه‌گذاری پایین در استان کردستان PF3 - تبعیض فرهنگی اجتماعی، کردها باور دارند که دولت برای آداب و رسوم و زبان آنان ارزشی قائل نیست.

ادامه جدول ۶: مصاحبه با فرد F

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد بازگرازان و کسنگران	ارتباط نزدیک و مرزی بودن استان کردستان و در دسترس بودن عوامل بیگانه، وجود احزاب معاند کردی، ارتباط مردم با کردهای عراق و وجود حکومت فدرالی اقلیم عراق و نوع رفتار ترکیه با کردها، و رویکرد امنیتی دولت ایران نسبت به کردستان می تواند باعث شدت و ضعف واگرایی شود.	PF4 - احزاب معاند کردی PF5 - اقلیم کردستان عراق PF6 - رفتار کشورهای منطقه با افراد (جزو عوامل محیطی است). PF7 - رویکرد رفتاری دولت ایران با استان
سناریوی احتمالی پیش رو برای واگرایی	تقویت هویت کردی در کردستان ایران، تأکید بر ایجاد کردستان واحد، پیش رفتن و گذشتن از ذات مذهبی کردستان برای حرکت به سمت ناسیونالیسم کردی محض	PF8 - تقویت هویت کردی در کردستان ایران PF9 - تأکید بر ایجاد کردستان واحد PF10 - پیش رفتن و گذشتن از ذات مذهبی کردستان برای حرکت به سمت ناسیونالیسم کردی محض
پیشنهاد برای پیشگیری از واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم	بهادادن دولت به نخبگان کرد اهل سنت و استفاده از آنان در مسئولیتهای دولتی، تأکید بر مشترکات کلان فرهنگی در رأس نظام و دولت، استفاده بهینه از رسانه های جمعی و فضای مجازی و اینترنت در راستای معرفی مشترکات، کاستن از تمرکزگرایی در انتخاب مدیران، پرهیز از رویکرد امنیتی در استان	PF11 - استفاده از نخبگان کرد اهل سنت در مسئولیتهای دولتی PF12 - کاستن از تمرکزگرایی در انتخاب مدیران PF13 - پرهیز از رویکرد امنیتی در استان PF14 - تأکید بر مشترکات کلان فرهنگی

جدول ۷: مصاحبه با فرد G

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	به نظر من محقق‌نشدن کشور کردستان به‌عنوان یک عقده تاریخی در اذهان کردها باقی مانده است. عقده حقارتی که از تقسیم کردها بین کشورهای منطقه از جمله ایران، عراق، ترکیه و سوریه از خیلی وقت‌ها قبل وجود داشته است و به‌عنوان یک عامل واگرایی با دولت‌های مرکزی همیشه وجود داشته است. هرچه دولت‌های مرکزی ضعیف‌تر عمل کرده و در ضعف قرار گرفته باشند، حس واگرایی کردها بیشتر شده است. در زمان ترکیه لائیک برای کردها هیچ هویتی قائل نبودند؛ لذا این می‌تواند عاملی باشد برای تشدید پدیده واگرایی؛ لذا تبعیض نسبت به قوم کرد از سوی حکومت مرکزی، موقعیت جغرافیایی استقرار اکراد، چون قرارگرفتن در جدار مرز می‌تواند عامل شکاف قومی باشد؛ زیرا از چتر حاکمیتی دولت دور هستند و بیشتر تحت تأثیر عوامل خارجی قرار می‌گیرند و همجواری با کردستان عراق که تحت حاکمیت کشور ضعیفی قرار دارد حس واگرایی در کردستان ایران نیز افزایش می‌یابد.	PG1 - تقسیم کردها بین کشورهای منطقه از جمله ایران، عراق، ترکیه و سوریه PG2 - ضعف دولت مرکزی PG3 - هویت قائل‌نشدن برای اکراد PG4 - تبعیض PG5 - موقعیت جغرافیایی و جدار مرز نشینی
بازبینان و کشمگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم‌کرد	نیروهای خارجی و عوامل بیرونی به این حس نهفته واگرایی قالب می‌دهند. کردها بعد از اینکه موفق به تشکیل دولت مستقل نشدند به‌عنوان ابزاری در دست استعمارگران برای اعمال فشار به دولت‌های مرکزی استفاده شده‌اند. رهبران سیاسی کردها نقش پررنگی دارند.	PG6 - استعمار (امریکا و رژیم صهیونیستی) PG7 - رهبران سیاسی کردها
عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی	ضعف در حاکمیت کشورهای همسایه و تأثیر بر اذهان کردهای ایران در راستای تشکیل کردستان مستقل، فعالیت‌های امریکا و رژیم صهیونیستی در کردستان عراق، سرکار آمدن حزب عدالت و توسعه در ترکیه که منتج به اخذ کرسی مجلس شد (صلاح-الدین دمیرتاش) که اهداف اوچالان را دنبال می‌کند و موفق شد برای کردها پایگاه اجتماعی درست کند و باعث تقویت و انسجام مدنی کردهای ترکیه شود.	PG8 - ضعف در حاکمیت کشورهای همسایه PG9 - فعالیت‌های امریکا و رژیم صهیونیستی در کردستان عراق PG10 - سرکار آمدن احزاب سیاسی کردی در دولت‌های کشورهای همسایه
سناریوی احتمالی پیش رو برای واگرایی	به نظر من سناریوی پیش رو، سوار شدن بر جریان قوم‌گرایی اکراد برای به‌چالش کشیدن نظام‌ها در منطقه و فشار بر حاکمیت عراق برای قبولی شروط سران اقلیم کردی، کم‌رنگ کردن هم‌سویی حاکمیت بغداد با ایران، فشار بر حاکمیت ترکیه و تمامیت ارضی سوریه و شکست جبهه مقاومت، تلاش برای پیشبرد همسویی فرهنگی سیاسی اکراد با رژیم صهیونیستی به عنوان بازویی برای آن رژیم در منطقه است.	PG11 - سوار شدن بر جریان قوم‌گرایی اکراد برای به‌چالش کشیدن نظام‌ها در منطقه PG12 - تلاش برای پیشبرد همسویی فرهنگی سیاسی اکراد با رژیم صهیونیستی به‌عنوان بازویی برای آن رژیم در منطقه

ادامه جدول ۷: مصاحبه با فرد G

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
پیشنهاد برای پیشگیری از واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم	رفع تبعیضات از اذهان کردها، به‌کارگیری عناصر مستعد و لیدرهای اکراد در مدیریت اجرایی استانهای کردنشین، چهره‌سازی (مولوی محورکردن) در بین اکراد، افزایش مراودات استانهای کردنشین با مرکزیت در حوزه (آموزش، فرهنگ و...)، کنترل اشخاص و جریانهای فعال در حوزه قومی که باعث تعمیق شکاف می‌شود، قطع اتصالات سیاسی استانهای کردنشین با کشورهای همسایه و دشمن‌های فرامنطقه‌ای، رونق‌بخشی به اقتصاد در منطقه و ارتقای معیشت و سطح زندگی مردم، توجه به لیدرهای مذهبی و ائمه جمعه و جماعت	PG13 - رفع تبعیضات
		PG14 - به‌کارگیری عناصر مستعد و لیدرهای اکراد در مدیریت اجرایی استانهای کردنشین
		PG15 - چهره‌سازی (مولوی محورکردن) در بین اکراد
		PG16 - افزایش مراودات استان‌های کردنشین با مرکزیت
		PG17 - کنترل اشخاص و جریانهای فعال در حوزه قومی که باعث تعمیق شکاف می‌شوند
		PG18 - قطع اتصالات سیاسی استانهای کردنشین با کشورهای همسایه و دشمن‌های فرامنطقه‌ای
		PG19 - رونق‌بخشی به اقتصاد در منطقه و ارتقای معیشت و سطح زندگی مردم
		PG20 - توجه به لیدرهای مذهبی و ائمه جمعه و جماعت

جدول ۸: مصاحبه با فرد H

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل اجتماعی واگرایی	احساس محرومیت نسبی در حوزه‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی مردم کردستان به‌طوری که برجسته‌شدن هویت‌های قومی در قرن معاصر در جهان، و گسترش رسانه‌های جمعی که این موضوع را مهیا کرده‌اند. برجسته‌شدن هویت‌های فرهنگی اقوام از جمله مطالبات زبانی، هویت سیاسی به‌واسطه برداشت جهانی‌شدن و افزایش مطالبات	PH1 - احساس محرومیت نسبی در حوزه‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی

ادامه جدول ۸: مصاحبه با فرد H

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج‌شده
بازنگران و کشگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد	ضعف کلی زیرساخت‌های رفاهی و اقتصادی منطقه کردستان، برخوردهای گاه سلیقه‌ای نهادها در دامن‌زدن به این واگرایی قومی، وجود سیستم نامناسب در دولتها و حاکمیت با مردم کرد، ساختار توپوگرافیک ایران و استقرار کردها در منطقه جغرافیایی، ضعف تاریخی مشارکت اقلیت‌ها در مدیریت کشور	PH2 - ضعف کلی زیرساخت‌های رفاهی و اقتصادی منطقه کردستان PH3 - برخوردهای سلیقه‌ای مسئولین PH4 - ساختار توپوگرافیک ایران و استقرار کردها در منطقه جغرافیایی PH5 - ضعف تاریخی مشارکت اقلیت‌ها در مدیریت کشور
عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی	کشورهای همسایه از جمله عراق، ترکیه و دولت‌های غربی و سیاست‌های برخورد آنان با کردها می‌تواند عامل محیطی واگرایی برای کردهای ایران باشد. کردهای معاند خارج‌نشین، دخالت دولت‌های استعمارگر مثل امریکا و رژیم صهیونیستی، رسانه‌ها از جمله ماهواره و گروه‌های اپوزسیون	PH6 - کشورهای همسایه از جمله عراق، ترکیه و دولت‌های غربی و سیاست‌های برخورد آنان با کردها PH7 - کردهای معاند خارج‌نشین PH8 - دخالت دولت‌های استعمارگر مثل امریکا و رژیم صهیونیستی PH9 - رسانه‌ها از جمله ماهواره و گروه‌های اپوزسیون
سناریوی احتمالی پیش رو برای واگرایی	به‌نظر من تقویت گروه‌های اپوزسیون توسط قدرتهای منطقه‌ای و جهانی به‌منظور ایجاد آشوب و بلوا در منطقه کردستان، تقویت تضادهای داخلی و سوق‌دادن گروه‌های نظامی معاند نظام برای انجام عملیات‌های تروریستی، نافرمانی‌های اجتماعی با فراخوانی‌ها، تقویت و برجسته‌کردن محرومیت مزمن، انعکاس و بزرگ‌نمایی اخبار و برنامه‌های قومی، ایجاد تشکل‌های بین‌المللی به‌منظور اعمال فشار بر دولت مرکزی	PH10 - تقویت گروه‌های اپوزسیون توسط قدرتهای منطقه‌ای و جهانی به‌منظور ایجاد آشوب و بلوا در منطقه کردستان PH11 - تقویت تضادهای داخلی و سوق‌دادن گروه‌های نظامی معاند نظام برای انجام عملیات‌های تروریستی PH12 - نافرمانی‌های اجتماعی با فراخوانی‌ها PH13 - تقویت و برجسته‌کردن محرومیت مزمن
پیشنهاد برای پیشگیری از واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم	توجه بیشتر به جوانان و ایجاد رفاه اقتصادی، افزایش طرح‌های اشتغال‌زایی و تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و ترویج فرهنگ همگرایی و ایجاد حس اعتماد مردم به حکومت با کاهش حس محرومیت در بین مردم، استفاده از نخبگان کردی در مدیریت کشوری و استان، تمرکز زدایی در حوزه اقتصاد، توسعه ارتباطات و تقویت برنامه‌های فرهنگی، پرهیز از هرگونه نفی و انکار هویت‌های قومی منطقه، ایجاد دفاتر تخصصی مطالعات قومی در کشور	PH14 - اشتغال‌زایی و تقویت زیرساخت‌ها PH15 - ترویج همگرایی و تقویت حس اعتماد PH16 - استفاده از نخبگان کردی در مدیریت کشوری و استان PH17 - پرهیز از هرگونه نفی و انکار هویت‌های قومی منطقه PH18 - ایجاد دفاتر تخصصی مطالعات قومی در کشور

جدول ۹: مصاحبه با فرد I

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	در این سالهای پس از انقلاب عملکرد بعضی دولت‌ها باعث تشدید واگرایی و نمایان شدن تفاوت‌های مذهبی و قومی در کردستان شده است، اظهارات بعضی از مدیران باعث بیشتر شدن این شکاف‌ها شده است، رشد افسارگسیخته استفاده از ماهواره و فضای مجازی به عنوان یک ابزار اطلاع‌رسانی در جامعه کنونی و فعالیت‌های گروه‌های معاند و دشمنان جمهوری اسلامی در این بستر باعث شد افکار عمومی تفاوت‌های مذهبی و قومی را بیشتر حس نمایند.	PI1 - عملکرد بعضی دولت‌ها PI2 - اظهارات بعضی از مدیران باعث بیشتر شدن این شکاف‌ها شده است. PI3 - رشد افسارگسیخته استفاده از ماهواره و فضای مجازی PI4 - فعالیت گروه‌های معاند و دشمنان جمهوری اسلامی
بازگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد	عملکرد ضعیف دولت‌مردان و مدیران غیر بومی در استان و عدم شناخت از باورها و ارزشهای مردم کردستان باعث شده مردم کرد از مدیران غیر بومی رضایت نداشته باشند و در مقابل نظام جبهه‌گیری کنند.	PI5 - عملکرد ضعیف دولت‌مردان و مدیران غیر بومی در استان PI6 - عدم شناخت باورها و ارزشهای مردم کردستان
عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی	عوامل محیطی تأثیرگذار می‌تواند گروه‌های قومی مذهبی باشد که سال‌های متمادی قوم کرد را خارج از نظام و جدای از حکومت پنداشته‌اند. بالاخص پس از انقلاب این گروه‌ها با مهیاساختن هواداران و طرفداران خود در شهرهای کردنشین همیشه مسیر انقلاب را جدای از مسیر کرد ترسیم کرده‌اند. استکبار جهانی با حمایت دست‌نشانده‌های خود در منطقه و با استفاده از رسانه‌های دیجیتال و فضای مجازی و عملیات روانی نقش مؤثری در ایجاد واگرایی می‌تواند داشته باشد. استقلال کردستان عراق می‌تواند یک عامل منطقه‌ای باشد، کشته شدن اکراد ضدانقلاب در منطقه، حمله به پایگاه-های ضد انقلاب در داخل خاک عراق از جمله دیگر عوامل تأثیرگذار محیطی است.	PI7 - گروه‌های قومی مذهبی خارج از کشور PI8 - استکبار جهانی با حمایت دست‌نشانده‌های خود در منطقه PI9 - استقلال کردستان عراق PI10 - کشته شدن اکراد ضدانقلاب در منطقه PI11 - حمله به پایگاه‌های ضد انقلاب در داخل خاک عراق
سناریوی احتمالی پیش رو برای واگرایی	استفاده بهینه و گسترده از شبکه‌های ماهواره‌ای و تدوین برنامه‌های متعدد به منظور تغییر رفتارها و هنجارهای ارزشی و سنتی و تبدیل عامه مردم به اپوزسیون، تغییر حرکت به سمت رفتارهای سیاسی که عمدتاً با الگوگرفتن حرکت‌های گروه‌های تجزیه‌طلب کردی دنبال می‌شود.	PI12 - تغییر رفتارها و هنجارهای ارزشی و سنتی و تبدیل عامه مردم به اپوزسیون PI13 - تغییر حرکت به سمت رفتارهای سیاسی عمدتاً با الگوگرفتن حرکت‌های گروه‌های تجزیه‌طلب کردی

ادامه جدول ۹: مصاحبه با فرد I

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم پیشنهاد برای پیشگیری از	انسجام و همگرایی ملی، ایجاد زیرساخت‌های حمایتی اقتصادی به منظور اشتغال و بهبود معیشت مردم در کردستان، به‌کارگیری مسئولین متدین و معتمد اهل سنت در مدیریت استان و حتی ملی	PII4 - انسجام و همگرایی ملی PII5 - ایجاد زیرساخت‌های حمایتی اقتصادی به منظور اشتغال و بهبود معیشت مردم در کردستان PII6 - به‌کارگیری مسئولین متدین و معتمد اهل سنت در مدیریت استان و حتی ملی

جدول ۱۰: مصاحبه با فرد J

موضوع	متن مصاحبه	مفاهیم کلیدی استخراج شده
عوامل احتمالی واگرایی	عوامل واگرایی احتمالی کردها را می‌توان در دو بخش داخلی و خارجی دید که بخش داخلی آن عبارت است از: محرومیت و دوری از مرکز و مرزنشین، اقلیت قومی و مذهبی و احساس تنگنا بین مردم، گرایش‌های شدید پان‌کردیسم، تعصبات شدید مذهبی، رقابت جریانان سیاسی و جناحی و تکیه بر پیشبرد اهداف خود و رسیدن به قدرت، کم‌توجهی بعضی از گروه‌های شیعی‌مذهب به مسئله وحدت و نادیده‌گرفتن باورها و اعتقادات اهل سنت، نادیده‌گرفتن بعضی مطالبات درست اهل سنت و مردم کرد، ضعف مدیریت همه‌جانبه در کردستان، عدم نظارت بر آموزش و پرورش و دانشگاه-ها در گسترش گرایشات قومی و مذهبی بین دانش‌آموزان و دانشجویان توسط نیروهای بومی	PJ1 - محرومیت و دوری از مرکز و مرزنشین PJ2 - گرایش‌های شدید پان‌کردیسم PJ3 - تعصبات شدید مذهبی، رقابت جریانان سیاسی و جناحی و تکیه بر قومیت به‌عنوان یک ابزار PJ4 - کم‌توجهی بعضی از گروه‌های شیعی‌مذهب به مسئله وحدت و نادیده‌گرفتن باورها و اعتقادات اهل سنت PJ5 - ضعف مدیریت همه‌جانبه در کردستان PJ6 - عدم نظارت بر آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها در گسترش گرایشات قومی و مذهبی بین دانش‌آموزان و دانشجویان توسط نیروهای بومی
بازنگران و کشتگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد	دولت‌مردان از کشتگران اصلی این واگرایی احتمالی هستند. حضور گروهک‌های معاند و مسلح مانند پژاک، دمکرات و کومه در کردستان در طول سالهای متمادی بعد از انقلاب؛ در استان کردستان همواره دو گروه مدیران غیربومی کم‌تجربه و بدون تخصص و همین‌طور مدیران کم‌توان بومی منطقه، فضای مدیریت فرهنگی، سیاسی و اقتصادی و علمی و اجتماعی و مذهبی استان را با چالشهای بزرگی روبه‌رو کرده است.	PJ7 - دولت‌مردان PJ8 - حضور گروهک‌های معاند و مسلح مانند پژاک، دمکرات و کومه در کردستان PJ9 - مدیران غیر بومی کم‌تجربه و بدون تخصص و همین‌طور مدیران کم‌توان بومی منطقه

ادامه جدول ۱۰: مصاحبه با فرد J.

مفاهیم کلیدی استخراج شده	متن مصاحبه	موضوع
PJ10 - طرح‌های کلان دشمنان غربی و صهیونیست و عربی PJ11 - تشکیل کردستان عراق	طرح‌های کلان دشمنان غربی و صهیونیست و عربی در گسترش نفاق و برانگیختگی تعصبات قومی و مذهبی از طریق رسانه‌ها و فضای مجازی به طوری که در شبانه‌روز ۴۰۰ ساعت فقط برای مناطق کردنشین فیلم و برنامه با مضمون قومیت‌گرایی، تجزیه‌طلبی، نفاق مذهبی و حتی نافرمانی مدنی پخش می‌کنند.	عوامل محیطی تاثیرگذار بر واگرایی
PJ12 - بهره‌گیری دشمنان از نیروهای ناهمسوی داخلی PJ13 - طرح تشکیل کردستان متحد PJ14 - گسترش نافرمانی مدنی PJ15 - بهره‌گیری از وضعیت بد اقتصادی منطقه PJ16 - بهره‌مندی دشمنان در مرجعیت قرار دادن عربستان در مناسبات مذهبی به دلیل قربات مذهبی PJ17 - طرح مطالبات مانند آزادی‌های قومی، مذهبی، فرهنگی و سیاسی	سناریوهای احتمالی، بهره‌گیری دشمنان از نیروهای ناهمسوی داخلی شامل خانواده‌های معدومین، افراد وامانده از قدرت مانند فعالان مدنی که در رسیدن به قدرت و پست‌های اجرایی و نمایندگی مجلس در استعلام‌های نهادهای نظارتی تأیید نشده‌اند. بهره‌گیری از فضای مجازی با تشکیل کانال‌های ملی کرد به منظور هدف قراردادن اصل نظام و نهادهای ارزشی، طرح تشکیل کردستان متحد، گسترش نافرمانی مدنی در قالب شورش‌های خیابانی، اعتصابات و تحصن‌ها با کوچکترین حوادث نظیر مرگ کولبران، دستگیری قاچاقچیان، اعدام یا هلاکت اعضای گروهک‌های معاند نظام، بهره‌مندی دشمنان در مرجعیت قرار دادن عربستان در مناسبات مذهبی به دلیل قربات مذهبی و تشکیل گروه‌های تحت حمایت کشورهای عربی نظیر وهابیت و سلفیت و... حمایت گسترده از گروه‌های معاند به صورت مالی توسط کشورهای عربی شامل تسلیح، مشاوره و...، بهره‌گیری از وضعیت بد اقتصادی منطقه (بیکاری و...) به منظور جذب جوانان کرد در تشکیل انجمن‌ها و تشکل‌ها و جریانات ناهمسو و گسترش نافرمانی‌های مدنی از داخل، طرح مطالبات مانند آزادی‌های قومی، مذهبی، فرهنگی و سیاسی	سناریوی احتمالی پیش رو برای واگرایی
PJ18 - تقویت ظرفیت عظیم بسیج PJ19 - محرومیت‌زدایی و فراهم کردن زمینه اشتغال PJ20 - انتخاب مدیران متخصص و ولایتمدار PJ21 - بهره‌برداری از قدرت رسانه با مدیریت نخبگان در جهت مقابله با جنگ رسانه‌ای PJ22 - توجه به ظرفیت علمای اهل سنت، استادان دانشگاه، جامعه فرهنگیان بومی منطقه PJ23 - نظارت بر عملکرد معلمان و دانشگاهیان و ترغیب آنان به همسویی بیشتر با نظام	تقویت ظرفیت عظیم بسیج در استان به عنوان یک ابزار مهم قدرت نرم نظام در جهت گسترش همگرایی در کردستان، محرومیت‌زدایی و فراهم کردن زمینه اشتغال در بین جوانان و توسعه همه‌جانبه کردستان، انتخاب مدیران متخصص و ولایتمدار با عملکرد جهادی در عرصه مدیریت با سرمایه‌گذاری در عرصه مدیریت بومی، بهره‌برداری از قدرت رسانه با مدیریت نخبگان در جهت مقابله با جنگ رسانه‌ای، توجه به ظرفیت علمای اهل سنت، استادان دانشگاه، جامعه فرهنگیان بومی منطقه و استفاده در جهت همگرایی قومی و مذهبی، نظارت بر عملکرد معلمان و دانشگاهیان و ترغیب آنان به همسویی بیشتر با نظام	پیشنهاد برای پیشگیری از واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم

۱. شناسه‌گذاری محوری: عوامل احتمالی واگرایی از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان

جدول ۱۱: شناسه‌گذاری محوری عوامل احتمالی واگرایی

موضوع	مقوله	شناسه	فراوانی
عوامل احتمالی واگرایی	ضعف دولت مرکزی	PG2	۲
	عملکرد نادرست مسئولین	PA1-PB2-PI1-PJ5	۴
	عدم به‌کارگیری افراد بومی متعهد و متخصص (تبعیض)	PA2-PB3-PC1-PD1-PE1-PF1-PG4	۷
	ارزش قائل نشدن برای آداب، رسوم و اعتقادات مردم منطقه از سوی بعضی از مسئولین	PA3-PB4-PE2-PF3-PG3-PI5	۶
	تبلیغات رسانه‌ای دشمن	PA4-PB5-PC4-PI3	۴
	حضور گروه‌های معاند و ضد انقلاب	PC2	۱
	عدم توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری برای رفع بیکاری	PC5-PD2-PF2-PC3	۴
	علمای اهل سنت (بدلیل عدم وابستگی مالی و علمی با نظام)	PC5	۱
	در اقلیت قرارگرفتن	PD4	۱
	موقعیت جغرافیایی و همجواری با کردستان عراق	PG5-PJ1-PH5	۳
	محرومیت نسبی اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و...	PH1	۱
	اظهارات نادرست بعضی از مدیران و مسئولین	PI2	۱
	تعصبات شدید مذهبی بعضی از مردم	PJ3	۱
	کم‌توجهی بعضی از گروه‌های شیعی مذهب در مسئله وحدت	PJ4	۱
	عدم نظارت بر عملکرد آموزش و پرورش در گسترش گرایشات قومی در مدارس	PG6	۱

۲. شناسه‌گذاری محوری: بازیگران و کنشگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد

جدول ۱۲: شناسه‌گذاری محوری موضوع "بازیگران و کنشگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد"

موضوع	مقوله	شناسه	فراوانی
بازیگران و کنشگران تأثیرگذار بر واگرایی قوم کرد	عملکرد نامناسب دولت	-PA5-PB7-PD5-PE3-PF7-PH3-PH5-PI4-PJ7	۹
	دولت‌های استعمارگر آمریکا و رژیم صهیونیستی و ایادی آنان مانند عربستان	PA6-PB6-PC6-PG6	۴
	احزاب معاند کردی و گروهک‌های ضد انقلاب	PA7-PB8-PE5-PF4-PG7-PJ8	۶
	علمای شیعه با جریحه‌دار کردن احساسات مردم منطقه	PC8	۱
	علمای اهل سنت که بعضی مواقع عامل شکاف هستند.	PE4	۱
	نخبگان و نمایندگان مجلس	PE6	۱
	مدیران غیربومی کم‌تجربه و بی‌تخصص و مدیران کم‌توان بومی	PJ9	۱

۳. شناسه‌گذاری محوری: عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی

جدول ۱۳: شناسه‌گذاری محوری موضوع "عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی"

موضوع	مقوله	شناسه	فراوانی
عوامل محیطی تأثیرگذار بر واگرایی	فعالین سیاسی آن‌سوی مرزها از قبیل گروهک‌ها	PA8-PB10-PD6-PH7-PI6	۵
	استقلال کردستان عراق	PB9-PC9-PD7-PE7-PF5-PH6-PI8-PJ11	۸
	نوع برخورد کشورهای عراق و ترکیه با اکراد	PC10-PF6-PG8	۳
	رسانه‌های جمعی	PD6-PH9	۲
	امریکا و رژیم صهیونیستی	PG9-PH8-PI7-PJ10	۴
	سرکار آمدن احزاب سیاسی کردی در دولت کشورهای همسایه	PG10	۱
	حمله به پایگاه‌های ضد انقلاب در داخل خاک عراق توسط ایران	PI10	۱

۴. شناسه‌گذاری محوری: سناریوی احتمالی پیش رو برای واگرایی

جدول ۱۴: شناسه‌گذاری محوری موضوع "سناریوهای احتمالی پیش رو برای واگرایی"

موضوع	مقوله	شناسه	فراوانی
سناریوی احتمالی پیش رو برای واگرایی	واگرایی فکری و ذهنی از طریق جنگ رسانه‌ای و فضای مجازی به بهانه ناکارآمدی عملکردی دولت و نظام و وجود مشکلات معیشتی	PA9-PC11-PD8-PE8-PF10-PG11	۶
	فروپاشی از داخل	PE9-PH12	۲
	تقویت هویت کردی	PF8	۱
	تلاش برای پیشبرد همسویی فرهنگی، سیاسی اکراد با رژیم صهیونیستی	PG12	۱
	تقویت گروه‌های کردی اپوزیسیون به منظور ایجاد آشوب در داخل	PH10-PI11-PJ12	۳
	تقویت تضادهای داخلی و سوق دادن گروه‌های نظامی معاند نظام برای انجام عملیات تروریستی	PH11	۱
	تقویت و برجسته کردن محرومیت	PH13	۱
	تغییر حرکت به سمت رفتارهای سیاسی تجزیه‌طلبانه	PI12	۱
	تشکیل کردستان متحد	PJ13	۱
	نافرمانی مدنی	PJ14	۱
	بهره‌گیری از وضعیت بد اقتصادی	PJ15	۱
	بهرمندی دشمنان در مرجعیت قراردادن عربستان در مناسبات مذهبی به دلیل قرابت مذهبی	PJ16	۱
	طرح مطالبات مانند آزادی‌های قومی، مذهبی، فرهنگی و سیاسی	PJ17	۱

۵. شناسه‌گذاری محوری: پیشنهاد برای پیشگیری از واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم
 جدول ۱۵: شناسه‌گذاری محوری موضوع "پیشنهاد برای پیشگیری از واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم"

موضوع	مقوله	شناسه	فراوانی
پیشنهاد برای پیشگیری از واگرایی قوم کرد و اقدامات لازم	استفاده از نیروهای توانمند و متعهد بومی در اداره مسئولیت‌های استان و کشوری	PA17-PB11-PC14-PD9-PE10-PF11-PF12-PG14-PH16-PI15-PJ20	۱۱
	رسیدگی به وضعیت معیشت علمای اهل سنت	PA12	۱
	آزادی در برگزاری مراسمات و آیین‌های بومی مردم منطقه	PB13	۱
	پخش برنامه از صدا و سیماي كردستان متناسب با فرهنگ منطقه	PB14	۱
	تقویت مراکز فرهنگی استان به منظور ارتباط‌گیری با علمای اهل سنت	PB15	۱
	توجه بیشتر به وضعیت معیشت و اقتصاد خانواده در منطقه	PC13	۱
	احداث مسجد اهل سنت در تهران	PD11	۱
	پرهیز از هرگونه نفی و انکار هویت قومی مردم منطقه	PH12	۱
	سرمایه‌گذاری در مناطق مرزی منطقه	PD12-PG19	۲
	ایجاد دفاتر تخصصی مطالعات قومی	PH18	۱
	پرهیز از رویکرد امنیتی در استان	PF13	۱
	ترویج همگرایی و تقویت حس اعتماد بین مردم و دولت	PH15-PI13	۲
	چهره‌سازی در بین اکراد به نفع نظام	PG15	۱
	تبادل فرهنگی و افزایش مراودات بین استان‌های کردنشین و مرکز	PG16	۱
	کنترل اشخاص و جریانهای فعال در حوزه قومی که باعث تعمیق شکاف می‌شود.	PG17	۱
	قطع اتصالات سیاسی استان‌های کردنشین با کشورهای همسایه و دشمن‌های فرامنطقه‌ای	PG18	۱
	توجه به ظرفیت علمای اهل سنت، اساتید و جامعه فرهنگیان استان	PG20	۱
	اشتغال‌زایی و تقویت زیرساختها	PH14-PI14-PJ19	۳
	تقویت ظرفیت عظیم بسیج	PJ18	۱
	بهره‌برداری از قدرت رسانه با مدیریت نخبگان در جهت مقابله با جنگ رسانه‌ای	PJ21	۱
نظارت بر عملکرد معلمان و دانشگاهیان و ترغیب آنان به هم‌سویی	PJ23	۱	
رفع تبعیضات	PA10-PG13	۲	

یافته‌ها

از آنجاکه روند تغییرات محیطی (چه در محیط کسب و کار و چه در سازمان‌ها و نهادها) رو به افزایش است، نیاز به روش‌های آینده‌پژوهی که بتوان در آنها تغییرات سریع آینده را نیز در نظر گرفت، احساس می‌شود. روش سناریونویسی (و برنامه‌ریزی سناریویی) که از جمله روشهای مبتنی بر فرضیات است، یکی از کارآمدترین روشها است برای پیش‌بینی آینده‌ای دور و در وضعیتی که عدم قطعیت‌های زیادی در سامانه وجود دارد؛ لذا در این پژوهش با روش سناریونویسی به آینده‌پژوهی بحث "سناریوهای احتمالی واگرایی قوم کرد در تضعیف امنیت اجتماعی در استان کردستان" پرداخته شده که از روش مصاحبه با کارشناسان و صاحب‌نظران استفاده شده است.

امنیت اجتماعی و فرهنگی را می‌توان به توانایی جامعه به منظور حفظ و تداوم بخشیدن به ویژگیهای اجتماعی و فرهنگی بنیادین خویش تحت شرایط متحول و پویا در مقابل تهدیدات تعریف کرد.

ویژگی‌های اجتماعی استان کردستان را هویت، مذهب، زبان، آداب و رسوم و... مردم منطقه تشکیل می‌دهد. در بین عوامل تأثیرگذار، به نکات "بی‌توجهی به آداب و رسوم و اعتقادات و هویت مردم منطقه از سوی بعضی از مسئولین غیر بومی و..." و یا "نوع برخورد کشورهای عراق و ترکیه با افراد" از سوی کارشناسان اشاره می‌شود و می‌تواند تشدیدکننده بحران‌های اجتماعی در داخل کردستان ایران باشد. به نظر کارشناسان هر وقت دولت مرکزی از موضع ضعف در مقابل با مسائل داخلی وارد شده است حس واگرایی در بین اقوام بالاخص کردها شدت گرفته است و هر وقت با قدرت با مسائل رودررو شده است، اقوام از موضع خود عقب‌نشینی کرده‌اند؛ لذا تاحدودی می‌توان گفت از نظر مصاحبه‌شوندگان، امنیت اجتماعی در کردستان ایران، به نوع برخورد با نخبگان و فعالین مدنی داخل کشور و روحانیون و ماموستاهای استان کردستان منوط است و به بیکاری و پایین‌بودن سطح معیشت مردم، بی‌کفایتی مسئولین (الزما غیر بومی) در اداره استان، و اقدامات نسنجیده مأمورین نظامی و انتظامی در کشتن کولبران و... به عنوان عوامل بی‌ثبات‌کننده و تضعیف‌کننده امنیت اجتماعی می‌توان اشاره کرد.

نتیجه‌گیری

از آنجا که سناریوها دسته‌ای از روشهای سازمان‌یافته به‌منظور تصور و تخیل مؤثر درباره آینده و وسیله‌ای برای کمک به یادگیری افراد هستند، هدف سناریوها کمک‌کردن به فرد یا سازمان در تغییر نگرش خود نسبت به واقعیت و تطبیق هرچه بیشتر این نگرش با واقعیت است، آنگونه که هست یا همانطور که در حال به‌وجودآمدن است؛ لذا در این پژوهش که باعنوان "سناریوی احتمالی واگرایی قوم کرد در تضعیف امنیت اجتماعی استان کردستان" مطرح شده است، بر اساس یافته‌ها و نکات استخراج‌شده از نظرات مصاحبه‌شوندگان که همگی در حوزه مربوط کارشناس و صاحب‌نظر هستند می‌توان به سناریوهای احتمالی زیر اشاره کرد:

۱. "واگرایی فکری و ذهنی از طریق جنگ رسانه‌ای و فضای مجازی به بهانه ناکارآمدی عملکردی دولت و نظام و وجود مشکلات معیشتی" با فراوانی ۶ از جمله مهمترین عوامل تأکیدشده از سوی مصاحبه‌شوندگان است. با توجه به‌اینکه در استان کردستان علاوه بر شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان، شبکه‌های متعدد کردی دیگری (طبق نظر فرد شماره ۱۰) شبانه‌روز بیش از ۴۰۰ ساعت برنامه در راستای واگرایی مردم منطقه پخش می‌کنند و از انواع روشهای عملیات روانی و با استفاده از جدیدترین ابزارهای فضای مجازی سعی در ایجاد تشویش و واگرایی فکری و ذهنی در اذهان مردم منطقه دارند، از جمله بهانه‌هایی که به‌عنوان خوراک مباحث خود، به خورد ملت می‌دهند، بحث ناکارآمدی عملکرد دولت و نظام در حوزه معیشت - آشوب‌های دی‌ماه سال ۹۶ استان کردستان - است. بنابر آمار اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان کردستان بیش از ۷۰ درصد از صنایع استان تعطیل و نیمه‌تعطیل است، کمسیون‌های رفع موانع تولید نتوانسته‌اند مشکلات صاحبان صنعت را حل کنند، روزبه‌روز بر حجم بیکاران افزوده می‌شود و گرانی و رکود اقتصادی در کنار تورم مزید بر علت شده است. پس همه آنچه اشاره شد می‌تواند در تبیین ناکارآمدی و عملکرد دولت و تشدید بهانه برای واگرایی کافی باشد که از تربیون رسانه‌ای گروهک‌های معاند نظام در خارج از کشور به سرکردگی امریکا، رژیم صهیونیستی و عربستان پخش می‌شود.

۲. موضوع "تقویت گروه‌های کردی اپوزسیون به‌منظور ایجاد آشوب در داخل" ازجمله دیگر سناریوهای احتمالی است که با فراوانی ۳ دارای بیشترین تأکید از سوی مصاحبه‌شوندگان است. روند افزایش ایجاد تشکل‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد کردی که کمترین نظارت بر روند کاری آنها توسط مسئولین انجام می‌شود از مواردی است که با نام جمهوری اسلامی و به کام اپوزیسیون اجرای مأموریت می‌کند. در سال‌های گذشته اگر آشوبی در استان کردستان سازماندهی شده و مردم به خیابان‌ها آمده‌اند، پشت پرده این قضیه هماهنگی و پشتیبانی گروه‌های غیر همسو از طریق فضای مجازی بوده است. فعالان سیاسی آن‌سوی مرزها ازجمله مؤلفه‌های محیطی تأثیرگذار بر واگرایی در کردستان با فراوانی ۵ بیشترین عامل محیطی بوده است؛ لذا اگر فعال سیاسی خارج‌نشین طرحی را برنامه‌ریزی می‌کند، این طرح به دست عوامل داخلی به اجرا در می‌آید. پس اگر اپوزیسیون داخلی تقویت می‌شود می‌توان گفت به‌منظور اجرای نقشه‌های شوم خارج‌نشینان است.

۳. موضوع "فروپاشی از داخل" دیگر سناریوی احتمالی است که مصاحبه‌شوندگان بر آن صحنه گذاشته‌اند. اگر در جنگ سخت هشت سال دفاع مقدس کاری از پیش برده نشد، اگر از دست‌دادن یک متر خاک این مرز پرگهر برای استکبار میسر نگشت، به‌دلیل همگرایی ملی بین همه ایرانیان به رهبری حضرت امام خمینی(ره) بود. امروز نیز اگر گفتمان‌های مؤکد مقام رهبری (مدظله‌العالی) سرلوحه کار و مأموریت قرار گیرد، قطعاً از این پیچ نیز مانند همه پیچ‌های تاریخ پرفراز و نشیب ۴۰ ساله انقلاب خواهیم گذشت. دشمن اگر در هشت سال جنگ سخت به مطامع خود نرسید امروز به‌دنبال جنگ نرم و شبیخون فرهنگی و ناتوی فرهنگی و بی‌هویتی و استحاله فرهنگی است تا جوانان را بی‌هویت کند و با یک شبیخون، فروپاشی نظام شکوهمند اسلامی را یکسره نماید؛ لذا با انواع تهدیدات ازجمله فشارهای اقتصادی، تحریم و نافرمانی مدنی به‌دنبال این است که بتواند نقشه خود را مبنی بر فروپاشی از داخل عملی سازد.

دیگر سناریوها عبارت است از:

- تلاش برای پیشبرد همسویی فرهنگی سیاسی اکراد با رژیم صهیونیستی

- تقویت هویت کردی
- تقویت تضادهای داخلی و سوق‌دادن گروه‌های نظامی معاند نظام برای انجام عملیات تروریستی
- تقویت و برجسته‌کردن محرومیت
- تغییر حرکت به سمت رفتارهای سیاسی تجزیه‌طلبانه
- تشکیل کردستان متحد
- نافرمانی مدنی
- بهره‌گیری از وضعیت بد اقتصادی
- بهره‌مندی دشمنان در مرجعیت قراردادان عربستان در مناسبات مذهبی به‌دلیل قرابت مذهبی
- طرح مطالبات مانند آزادی‌های قومی، مذهبی، فرهنگی و سیاسی

راهکارهای پیشنهادی

۱. استفاده از نیروهای توانمند و متعهد بومی در اداره مسئولیتهای استانی و کشوری
۲. رسیدگی به وضعیت معیشت علمای اهل سنت
۳. تقویت مراکز فرهنگی استان به‌منظور ارتباط‌گیری با علمای اهل سنت
۴. سرمایه‌گذاری در مناطق مرزی منطقه
۵. ایجاد دفترهای تخصصی مطالعات قومی
۶. ترویج همگرایی و تقویت حس اعتماد بین مردم و دولت
۷. چهره‌سازی در بین اکراد به‌نفع نظام
۸. تبادل فرهنگی و افزایش مراودات بین استان‌های کردنشین و مرکز
۹. کنترل اشخاص و جریانهای فعال در حوزه قومی و جلوگیری از تعمیق شکاف
۱۰. توجه به ظرفیت علمای اهل سنت، استادان و جامعه فرهنگیان استان
۱۱. اشتغال‌زایی و تقویت زیرساخت‌ها
۱۲. بهره‌برداری از قدرت رسانه با مدیریت نخبگان به‌منظور مقابله با جنگ رسانه‌ای
۱۳. نظارت بر عملکرد معلمان و دانشگاهیان و ترغیب آنان به همسویی

منابع

۱. احمدی، حسین (۱۳۸۷)، **فصلنامه مدیریت نظامی**، شماره ۳۲.
۲. ابوطالبی، علی (۱۳۷۸)، حقوق اقلیت‌ها و همگرایی، ترجمه علی کریمی، **فصلنامه مطالعات ملی**، سال اول، شماره ۱.
۳. پور قوشچی، م. ر؛ نادری، م. (۱۳۹۳)، جهانی‌شدن و تکثرگرایی قومی در ایران، چالش‌ها و فرصت‌ها، **فصلنامه مطالعات راهبردی جهانی** شدن، سال پنجم، شماره ۱۴.
۴. افضل‌ی، ر؛ یاری شگفتی، ا؛ قالیباف، م. ب. (۱۳۹۲)، ملی / محلی‌گرایی بوم‌شناختی، اکولوژیک (رویکردی نو به مقوله مدیریت و آمایش سیاسی فضا در ایران)، **فصلنامه علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی منطقه‌ای**، سال سوم، شماره ۱۰.
۵. عزتی، عزت‌الله؛ نانوا، سهیلا (۱۳۸۹)، سیاست خارجی ایران و چالش‌های فراروی ایران با تغییر ساختار سیاسی در عراق، **فصلنامه دانشنامه (علوم سیاسی)**، شماره ۸۰.
۶. غرایق زندی، د. (۲۰۱۰)، فرایند ملت - دولت‌سازی شکل‌گیری هویت ملی و بازسازی در عراق، تجارت تاریخی و دورنمای آینده، **فصلنامه راهبردی**، شماره ۴۷.
۷. غفاری، م؛ زرین کاویانی، ب. (۱۳۹۰)، بررسی روند مشارکت شهروندان استان کردستان در انتخابات ریاست جمهوری ۸۴ - ۷۶، **فصلنامه ژئوپلتیک**، سال هفتم، شماره ۱.
۸. کریمی پور، یدالله؛ محمدی، حمیدرضا (۱۳۷۹)، **ژئوپلتیک ناحیه‌گرایی و تقسیمات کشوری**، تهران: نشر انتخاب.